

**Posudek oponentky
na diplomovou práci Bc. Ireny Petruželové, DiS.
na téma:**

„Vývoj ústavní péče o děti a mladistvé v legislativním kontextu“

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou ústavní péče, resp. především vývojem ústavní a ochranné výchovy na území ČR. Zvláštní pozornost je pak věnována aktuálním problémům v aplikační praxi z pohledu školských zařízení, které tuto péči zajišťují, a to s ohledem na legislativní změny v rámci rekodifikace soukromého práva, spojené s účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. To je nepochybně téma velmi aktuální a diskutované i v rámci odborné veřejnosti, o čemž svědčí i nedávný legislativní návrh novelizace předmětných ustanovení, který diplomantka v práci též zmiňuje.

Práce je rozdělena do dvou základních částí. V teoretické části se diplomantka zabývá popisem historického vývoje ústavní péče, charakteristikou jednotlivých školských zařízení pro její výkon, náplní činnosti a fungováním Diagnostického ústavu pro mládež, Lublaňská, Praha 2 a dalších zařízení, které podléhají jeho metodickému vedení. V praktické části pak popisuje metodologii vlastního výzkumného šetření a analyzuje jeho výsledky včetně formulace dílčích závěrů. Práce je dále doplněna dvěma kazuistikami z praxe diplomantky. V závěru práce pak diplomantka na základě zjištěných poznatků shrnuje a hodnotí aktuální stav a problémy spojené s rozhodováním o ústavní výchově a jejím výkonem. Práce též obsahuje úvod, obsah, seznam použité literatury, abstrakt v českém i cizím jazyce a přehledně zpracované přílohy – dotazník použití v rámci výzkumného šetření a dále přehledně zpracovanou charakteristiku jednotlivých zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy (která by nepochybně, pokud by byla zpracována pro celou republiku, mohla sloužit jako cenný podklad právě při rozhodování soudů a orgány sociálněprávní ochrany dětí.)

Lze říci, že obsah diplomové práce odpovídá zadanému tématu. Diplomantka se v zásadě neodchyluje od zadané problematiky. Z hlediska struktury práce je třeba říci, že kapitoly na sebe navazují a neopakují se. V rámci teoretické části se mohla diplomantka možná podrobněji věnovat diskusi, která souvisí právě se změnou v rozhodování o ústavní výchově, konkrétně o otázce, že soud určuje konkrétní zařízení, kde bude dítě ústavní výchovu vykonávat. Neboť je třeba se vypořádat i s důvody, resp. námitkami, které se objevují v rámci této diskuse, např., že cílem této změny bylo sjednocení rozhodování o péči o dítě a svěření rozhodování o těchto otázkách výlučně soudům s ohledem na to, že jde o velmi významné zásahy do práv dětí i rodičů (srov. blíže Křístek, A. O relativní nezávaznosti rozhodnutí civilního soudu o ústavní výchově nezletilých dětí. Právní rozhledy, 2016, č. 19, s. 671n.). Dále se mohla diplomantka též více zabývat tím, zda jsou zařízení, ve kterých je, resp. má být, vykonávána ústavní výchova, účastníky občanského soudního řízení, kde se rozhoduje o ústavní výchově. Ani na tuto otázku nejsou totiž v rámci odborné veřejnosti jednotné názory (srov. např. Křístek A., K záměru „rozsáhlé novelizace“ občanského zákoníku. Podněty pro možné změny rodinněprávní části. Právní rozhledy, 2014, č. 17, s 578n.). Zároveň je třeba připustit, že v aplikační praxi často nejsou tato zařízení jako účastníci řízení akceptována, resp. ani slyšen jejich názor, což, jak diplomantka správně uvádí, vyvolává řadu problémů při výkonu takového rozhodnutí. Zároveň by se mohla též s ohledem na téma práce alespoň částečně v rámci obhajoby věnovat i dalším otázkám souvisejícím se změnami právní úpravy

ústavní výchovy, které nesouvisejí pouze s přijetím nového občanského zákoníku, a to s postupně se prosazujícím principem důrazu na subsidiaritu ústavních forem péče ve vztahu k náhradní rodinné péči – konkrétně, jak se tyto změny právní úpravy též projeví v praxi, např. zda lze pozorovat v průběhu vývoje pokles dětí v těchto zařízeních, zda se mění důvody, případně charakteristiky dětí a jejich rodinného zázemí, umísťovaných do zařízení atd.

Za velmi přínosnou lze hodnotit praktickou část práce, kde diplomantka na základě poměrně obsáhlého dotazníkového šetření označila aktuální problémy, které změna právní úpravy přinesla z hlediska výkonu ústavní výchovy školským zařízením, které však ve svém důsledku, jak sama diplomantka uvádí, mohou zároveň významně negativně působit i z hlediska naplňování účelu ústavní výchovy u dětí, kterým byla uložena. Jen je třeba vzít do úvahy při vyvozování obecných závěrů o kritické situaci v České republice v závěru práce, že šetření bylo provedeno v rámci zařízení, která spadají pouze pod Diagnostický ústav pro mládež pro Prahu 2. V rámci obhajoby by proto mohla diplomantka doplnit informaci o celkovém počtu zařízení v celé ČR a dále údaje o tom, jaký podíl z celkového počtu dětí s nařízenou ústavní výchovou v ČR, je umístěn v zařízeních, která byla zahrnuta do výzkumu. Další otázkou je, jak opět sama diplomantka uvádí, že se mohou u jednotlivých popsáních problémů situace mezi jednotlivými zřízenými výrazně lišit, a to v návaznosti na fungování konkrétní spolupráce mezi zařízením, orgány sociálně-právní ochrany dětí a soudy.

Ocenit lze velmi podrobně zpracované kazuistiky. Nicméně zejména v případě druhé z nich by bylo vhodné se spíše při hodnocení zaměřit na to, proč diplomantka vybrala právě tuto kazuistiku, vzhledem k tomu, že se v práci zaměřuje na dopady změn právní úpravy rozhodování o ústavní výchově, byť se jinak jedná o velmi zajímavý a smutný případ.

Obecně lze říci, že se diplomantka v práci v dostatečné míře seznámila s odbornou literaturou a dalšími prameny. S ohledem na použitou metodologii lze považovat za velmi přínosné i poznatky vlastního dotazníkového šetření. Trochu opatrnější by pak měla diplomantka být, s ohledem na výše uvedené limity, které se týkají výběru zařízení, při zobecňování poznatků na situaci v celé ČR. I když lze předpokládat, že obdobné problémy se vyskytují i v dalších zařízeních. Ocenit lze i to, že diplomantka v závěru analyzuje a shrnuje aktuální problémy praxe. V rámci obhajoby by se mohla zaměřit na konkrétní návrhy na zlepšení situace nejen v případě, že by došlo k navrácení rozhodování o umístění do konkrétních zařízení zpět diagnostickým ústavům, ale např. též, pokud takové existují, uvést příklady dobré praxe v rámci spolupráce s jednotlivými dotčenými subjekty.

V práci se až na výjimky neobjevují věcné nepřesnosti či nesprávnosti, snad jen, že sexuologie a psychiatrie nejsou organizace (str. 34), upřesnit z hlediska právní terminologie by mohla i pojem profesionální pěstouni např. str. 56).

Po formální stránce práce v zásadě splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Text je pečlivě a přehledně zpracovaný. Diplomantka poměrně často užívá ich formu, což lze ovšem do jisté míry akceptovat s ohledem na to, že částečně jde i o popis její vlastní praxe. Občas se objevují gramatické či stylistické problémy např. pojem postřehují v úvodu, uvést více odpovědí - str. 52.

Diplomantka také vyznačovala prameny, z nichž čerpala, při zpracování své diplomové práce, jak je to obvyklé při zpracování vědecké práce. Nicméně s ohledem na to, že zvolila jako způsob citování jméno-datum, měla by tomu přizpůsobit i pořadí prvků v citacích v seznamu literatury. Právní předpisy nelze považovat za literaturu

V návaznosti na výše uvedené lze říci, že předložená práce splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. V případě, že bude úspěšně obhájena, navrhuji ji klasifikovat známkou výborně případně velmi dobře.

V Praze, dne 5. 6. 2018

JUDr. Jana Hulmáková, Ph.D.